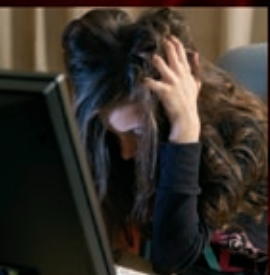

Powiedz **STOP**

cyberprzemocy!

- Zrobili mi komórką film
i wrzucili go do Internetu...

- Cała szkoła się śmiała,
myślałam o najgorszym...

Stop cyberprzemocy

- scenariusz zajęć edukacyjnych

Podręcznik dla nauczycieli
szkół gimnazjalnych

Akcja „Stop Cyberprzemocy” prowadzona jest w ramach ogólnopolskiej kampanii społecznej „Dziecko w Sieci” przez Fundację Dzieci Niczyje oraz Fundację Grupy TP. Akcja jest elementem programu Komisji Europejskiej „Safer Internet Plus”

Koncepcja oraz opracowanie merytoryczne: Łukasz Wojtasik

Konsultacje merytoryczno-metodyczne: Julia Barlińska

Opracowanie graficzne: Studio Lokal

Stop Cyberprzemocy

Wraz z rozwojem mediów elektronicznych oraz wzrostem ich popularności obserwujemy wśród dzieci i młodzieży wrastającą skalę tzw. cyberprzemocy, czyli przemocy z użyciem Internetu oraz telefonów komórkowych.

Z badań przeprowadzonych w Polsce w 2007 roku wynika, że różnych form przemocy w Sieci doświadcza ponad połowa młodych internautów. Wysoką skalę i wagę problemu potwierdzają też coraz częstsze doniesienia medialne o tego typu zdarzeniach.

Dzieci często podejmują działania określane mianem cyberprzemocy nie mając świadomości możliwych konsekwencji. Tymczasem specyfika mediów elektronicznych sprawia, że intensywność i zasięg doznawanej przez ofiary krzywdy przekracza czasami ich możliwości poradzenia sobie z taką, nawet pozornie błahą, sytuacją i może prowadzić to prawdziwej tragedii.

Zapobieganie cyberprzemocy wymaga uświadomienia najmłodszym, na czym polega ten problem i jakie może mieć konsekwencje zarówno dla ofiary jak i sprawcy. Dzieci muszą też wiedzieć jak się zachować w sytuacji doświadczania przemocy w Sieci, gdzie szukać pomocy.

Niniejsza propozycja edukacyjna opracowana została w ramach kampanii „Dziecko w Sieci”. Film edukacyjny oraz scenariusze zajęć lekcyjnych będą pomocne nauczycielom w przeprowadzeniu zajęć poświęconych problemowi cyberprzemocy.

W dalszej części:

- **O problemie przemocy rówieśniczej w Sieci. (str. 2)**
- **Z doświadczeń Helpline.org.pl (str. 4)**
- **Charakterystyka zajęć „Stop Cyberprzemocy” (str. 6)**
- **Scenariusz zajęć „Stop Cyberprzemocy” (str. 9)**

O problemie przemocy rówieśniczej w Sieci

Czym jest cyberprzemoc?

Cyberprzemoc (ang. *cyberbullying*) zdefiniować można najkrócej jako **przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych**. Najczęściej terminu tego używa się w odniesieniu przemocy rówieśniczej z użyciem telefonów komórkowych lub Internetu.

Podstawowe formy cyberprzemocy to:

- nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem Sieci,
- rejestrowanie niechcianych zdjęć i filmów,
- publikowanie w Internecie lub rozsyłanie przy użyciu telefonu komórkowego ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć,
- podszywanie się w Sieci pod rówieśników.

Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są m.in: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, telefony komórkowe, serwisy SMS i MMS.

Wraz z intensywnym rozwojem Internetu i telefonii komórkowej cyberprzemoc jest coraz bardziej powszechna wśród dzieci i młodzieży.

Cyberprzemoc a „tradycyjna” przemoc rówieśnicza

Cyberprzemoc, w odróżnieniu od „tradycyjnej” przemocy (ang. *bullying*), charakteryzuje wysoki poziom anonimowości sprawcy. Ponadto na znaczeniu traci klasycznie rozumiana „siła”, mierzona cechami fizycznymi czy społecznymi, a atutem sprawcy staje się umiejętność wykorzystywania możliwości, jakie dają nowe technologie informacyjne i komunikacyjne. Charakterystyczna dla cyberbullingu szybkość rozpowszechniania materiałów kierowanych przeciwko ofierze oraz ich powszechna dostępność w Sieci sprawiają, że jest to zjawisko szczególnie niebezpieczne. Kompromitujące zdjęcia, filmy czy informacje potrafią zrobić w Internecie bardzo szybko „karierę” a ich usunięcie jest często praktycznie nie możliwe.

Istotną cechą cyberprzemocy jest również szeroki repertuar form krzywdzenia, poszerzający się z dnia na dzień wraz z rozwojem oferty serwisów internetowych i telefonii komórkowej. Ponadto zjawisko to jest mniej kontrolowane przez rodziców, czy nauczycieli niż „klasyczna” przemoc,

gdyż działania sprawcy są trudniejsze do zaobserwowania. Przeszkodą w przeciwdziałaniu cyberprzemocy przez dorosłych jest słaba znajomość specyfiki mediów elektronicznych oraz bagatelizowanie problemu.

Skala problemu - badania

W styczniu 2007 roku w ramach kampanii „Dziecko w Sieci” przeprowadzone zostały pierwsze w Polsce badania poświęcone problemowi cyberbullyingu*, Miały one na celu ustalenie skali i specyfiki problemu wśród dzieci i młodzieży w Polsce. Badani - 891 internautów w wieku 12 - 17 lat - byli pytani o doświadczanie następujących sytuacji:

- Przemoc werbalna w Sieci (wulgarne wyzywanie, poniżanie, ośmieszanie, straszenie, szantaż)
- Rejestrowanie filmów i zdjęć wbrew woli dziecka
- Publikowanie w Sieci filmów, zdjęć i informacji ośmieszających dziecko
- Podszywanie się w Sieci pod dziecko

Młodzi internauci byli również pytani o ich odczucia i reakcję w danej sytuacji oraz o określenie sprawcy zdarzenia.

Najważniejsze ustalenia badawcze:

- **Co drugi młody internauta** (52%) miał do czynienia z przemocą werbalną w Internecie lub poprzez telefon komórkowy.
- **47% dzieci** doświadczyło wulgarnego wyzywania; **21%**, poniżania, ośmieszania i upokarzania; **16%** straszenia i szantażowana.
- **29%** zgłasza, że ktoś w Sieci podawał się za nie wbrew ich woli.
- **Ponad połowa** (57%) internautów w wieku 12-17 była przynajmniej raz obiektem zdjęć lub filmów wykonanych wbrew ich woli.
- **14% dzieci** zgłasza przypadki rozpowszechniania za pośrednictwem Internetu lub GSM kompromitujących je materiałów.
- Akty cyberprzemocy często powodują u ofiar **irytację, lęk i zawstydzenie**.
- Dzieci za zwyczaj **nie informują nikogo** o doświadczanej przemocy.

Pełny raport z badań: www.dzieckowsieci.pl

Cyberprzemoc - z doświadczeń Helpline.org.pl

pomoc w net
☎ 0 800 100 100

helpline.org.pl

Jeśli...

0 800 100 100

ktoś nęka Cię w Sieci
żartuje z Ciebie, a Ty kiepsko to znosisz
wysłał Ci obraźliwe e-maile, smsy
zadaje Ci na czacie, w mailu,
przez komunikator krępujące pytania
wypytuje Cię o prywatne dane,
nalega na spotkanie

**...czujesz, że Internet zaczął być
dla Ciebie niebezpieczny.**

Pomoc dla dzieci i młodzieży: www.helpline.org.pl
☎ 0 800 100 100 (zapłacenie bezpłatnie)

W lutym 2007 roku w ramach programu „Safer Internet” w Polsce uruchomiony został projekt **Helpline.org.pl**, którego celem jest pomoc dzieciom w sytuacjach zagrożenia w Internecie oraz podczas korzystania z telefonów komórkowych.

Konsultanci Helpline.org.pl dostępni są pod bezpłatnym numerem telefonu 0 800 100 100 oraz *online* (komunikator) na stronie www.helpline.org.pl.

Doświadczenia Helpline.org.pl potwierdzają wysoką skalę problemu cyberprzemocy w Polsce. Przypadków tego typu dotyczy zdecydowana większość zgłoszeń. Najczęstsze z nich to:

- nękanie z wykorzystaniem serwisów społecznościowych (m.in. Epuls, Grono)
- nagrywanie filmów kamerą w telefonie i umieszczanie ich w serwisach typu Wrzuta.pl, YouTube.com
- włamania na blog lub stronę internetową i zamieszczanie tam ośmieszających i upokarzających treści
- groźby przy użyciu komunikatora
- rozsyłanie do znajomych informacji o ośmieszających treściach e-mailem lub SMSem (łańcuszki docierające w krótkim czasie nawet do kilkuset osób)

- ośmieszanie, obrażanie na czacie, forum internetowym lub przy użyciu specjalnie tworzonych stron internetowych
- rozesłanie e-maili z upokarzającymi informacjami, zdjęciami czy filmami
- smsy z groźbami

W zależności od specyfiki zgłaszanego przypadku, konsultanci Helpline.org.pl podejmują odpowiednie działania, jak:

- porada dla ofiary
- kontakt ze szkołą ofiary i/lub sprawcy
- kontakt z rodzicami ofiary i/lub sprawcy
- kontakt z dostawcami usług i treści internetowych
- kontakt z policją, prokuraturą oraz innymi instytucjami

Konsultanci Helpline.org.pl udzielają porad również rodzicom i profesjonalistom pracującym z dziećmi.

Szczegóły oferty Helpline.org.pl pod adresem www.helpline.org.pl

Charakterystyka zajęć „Stop Cyberprzemocy”

Propozycja edukacyjna „Stop Cyberprzemocy” powstała w ramach kampanii „Dziecko w Sieci” w odpowiedzi na rosnącą skalę przemocy rówieśniczej w Sieci.

Odbiorcy:

Zajęcia adresowane są do uczniów wszystkich klas szkół gimnazjalnych.

Cel zajęć:

Celem zajęć jest zaprezentowanie uczniom zjawiska cyberprzemocy oraz uwrażliwienie ich na specyfikę problemu, związaną przede wszystkim z możliwymi poważnymi konsekwencjami tego typu działań zarówno dla ich ofiar jak i sprawców. Efektem zajęć powinno być również wypracowanie zasad bezpiecznego i kulturalnego korzystania z Sieci oraz reagowania w sytuacjach cyberprzemocy.

W toku zajęć dzieci powinny dowiedzieć się:

- Jak są formy cyberprzemocy
- Jakie mogą być odczucia oraz konsekwencje przemocy w Sieci dla ofiar cyberprzemocy
- Jak są możliwe konsekwencje przemocy w Sieci dla sprawców tego typu działań
- Jak powinna zachować się ofiara cyberprzemocy i gdzie może szukać pomocy
- Jak powinni zachowywać się świadkowie cyberprzemocy
- Jak się zachowywać, żeby zmniejszyć ryzyko zostania ofiarą cyberprzemocy

Forma zajęć:

- Prezentacja filmu
- „Burza mózgów”
- Praca w grupach
- Dyskusja moderowana przez nauczyciela

Czas zajęć:

Czas zajęć to dwie godziny lekcyjne. W nawiasach, przy kolejnych punktach scenariusza podany został optymalny czas ich realizacji.

Prowadzenie zajęć:

Zajęcia mogą się odbywać w ramach godziny wychowawczej, zajęć informatycznych lub w innym dogodnym czasie. Mogą być prowadzone przez pedagoga szkolnego, wychowawcę, nauczyciela informatyki, innych nauczycieli, lub wolontariuszy - np. studentów kierunków pedagogicznych lub psychologicznych.

Wymagana wiedza:

Do prowadzenia zajęć wymagana jest jedynie podstawowa znajomość specyfiki Internetu i telefonów komórkowych. Zalecane jest dokładne zapoznanie się prowadzącego zajęcia z niniejszym podręcznikiem. Pomocne będzie również odwiedzenie serwisów internetowych: www.helpline.org.pl, www.dzieckowsieci.pl.

Wymagany sprzęt:

Integralnym elementem zajęć jest projekcja filmu DVD. Do przeprowadzenia zajęć wymagany jest więc sprzęt umożliwiający odtworzenie filmu z płyty DVD. Mogą to być:

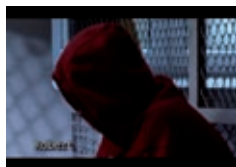
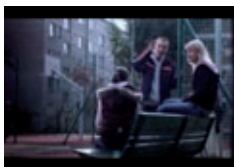
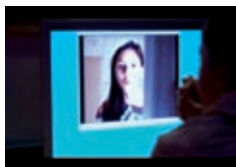
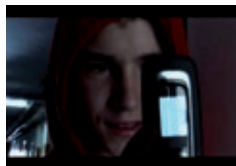
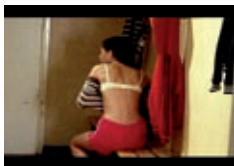
- odtwarzacz DVD podłączony do telewizora
- komputer lub odtwarzacz DVD podłączony do projektora multimedialnego oraz głośników.

Film „Stop Cyberprzemocy”

Film „Stop Cyberprzemocy” przedstawia przypadek przemocy rówieśniczej z użyciem mediów elektronicznych.

Dominika została nagrana przez kolegów telefonem komórkowym w szatni po zajęciach WF. Film trafia do Internetu. Dziewczyna staje się przedmiotem żartów ze strony kolegów i koleżanek. Przestaje przychodzić do szkoły. Nie potrafi poradzić sobie z tą sytuacją. W filmie historia przedstawiona jest z perspektywy ofiary, jednego ze sprawców (Robert) oraz świadka wydarzeń (Michał).

Film trwa 2 minuty i stanowi wstęp do dyskusji w klasie na temat cyberprzemocy. Film dystrybuowany jest na płytach DVD można go również pobrać z Internetu pod adresem www.dzieckowsieci.pl.

Zgłoszenie realizacji zajęć.

Po realizacji wszystkich zajęć planowanych na terenie szkoły lub innej placówki realizatorzy proszeni są o wypełnienie sprawozdania z realizacji zajęć na stronie www.dzieckowsieci.pl (w sekcji kampania→kampania edukacyjna). Na podstawie formularza realizatorzy zajęć mogą otrzymać zaświadczenie o czynnym udziale w kampanii „Dziecko w Sieci”.

Scenariusz zajęć „Stop Cyberprzemocy”

1. Zapoznanie uczniów z przedmiotem zajęć (5 min)

- Nauczyciel informuje uczniów, że zajęcia poświęcone są bezpieczeństwu w Sieci. Tłumaczy, że mówiąc o Sieci ma na myśli nie tylko Internet ale również telefony komórkowe.
- Prowadzący pyta uczniów do czego używają Internetu oraz telefonów komórkowych. Dzieci spontanicznie odpowiadają.
- Nauczyciel zwraca uwagę na fakt, iż obok wszelkich zalet elektronicznych mediów wiążą się z nimi również zagrożenia. Zapowiada, że przedmiotem zajęć będzie dyskusja na temat wykorzystywania Sieci w sposób, który jest dla innych krzywdzący i zaprasza uczniów do obejrzenia filmu.

2. Prezentacja filmu (5 min)

- Nauczyciel prosi uczniów o uważne obejrzenie filmu. Zwraca uwagę, że film powstał na podstawie prawdziwych historii, które zdarzają się w szkołach gimnazjalnych w Polsce, oraz że w filmie usłyszą wypowiedzi ich rówieśników, do których odnosić się będzie dalsza część zajęć.

3. Analiza historii zaprezentowanej w filmie (35 min)

3.1 Wyróżnienie form krzywdzenia (5 min)

- Nauczyciel wraz z uczniami odtwarzają krok po kroku historię, której doświadczyła Dominika. Nauczyciel wypisuje na tablicy kolejne formy krzywdzenia których doznała dziewczyna:
 1. Dominika została sfilmowana wbrew swojej woli
 2. Film został rozesłany przy użyciu telefonu komórkowego
 3. Ktoś zamieścił film w Internecie
 4. Dominika dostawała wulgarne SMSy

3.2 Praca w grupach (10 min)

- Nauczyciel dzieli uczniów na 4 grupy. Każdej z nich przydziela jedną z wymienionych sytuacji. Każda grupa otrzymuje od nauczyciela na kartce taką samą listę pytań. Zadaniem uczniów w każdej grupie jest wypracowanie odpowiedzi na te pytania:
 1. Czy można tak postępować?
 2. Jak czuła się w tej sytuacji Dominika?
 2. Co Dominika powinna zrobić w takiej sytuacji?
 4. Jakie mogą być konsekwencje tej sytuacji dla jej sprawcy i ofiary.
 5. Czy słyszeliście o podobnych przypadkach?

3.3 Dyskusja na forum klasy (20 min)

- Nauczyciel przytacza kolejne sytuacje nad którymi uczniowie pracowali w grupach. Prosi kolejne grupy o zaprezentowanie odpowiedzi na pytania. Włącza w dyskusję resztę klasy. Kieruje dyskusją tak, aby zwrócić uwagę na specyficzne elementy cyberprzemocy i zagrożenia związane z prezentowaną w filmie historią.

Dominika została sfilmowana wbrew swojej woli.

Pożądane wnioski dyskusji/komentarz nauczyciela:

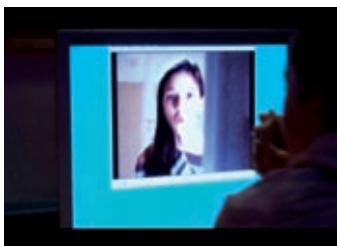
- Nie można nikogo nagrywać ani fotografować jeżeli się na to nie zgadza, szczególnie w sytuacjach intymnych, wstydlivych.
- Sama świadomość, że ktoś dysponuje ośmieszającym filmem może być bardzo trudna do zniesienia i krzywdząca

- Jeżeli jesteśmy ofiarą takiego zdarzenia, to powinniśmy domagać się natychmiastowego skasowania filmu lub zdjęcia
- Autor filmu, zdjęcia ponosi odpowiedzialność za jego nieodpowiednie wykorzystanie.

Film został rozesłany przy użyciu telefonu komórkowego.

- Świadomość tego, że kompromitujące materiały są rozsyłane w ten sposób często jest dla ofiary bardzo trudnym przeżyciem!
- Rozesłanie kompromitujących materiałów telefonem może być początkiem szeregu zdarzeń nad którymi praktycznie traci się kontrolę
- Rozsyłając film bierzemy odpowiedzialność za jego dalsze losy
- Odpowiedzialność za krzywdę ofiary ponoszą wszyscy, którzy przesyłają sobie film (lub inne tego typu materiały) w Sieci

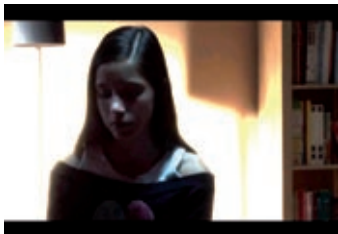
Ktoś zamieścił film w Internecie

Pożądane wnioski dyskusji/komentarz nauczyciela:

- Popularność filmu w Sieci potęguje krzywdę ofiary
- Szybko tracimy kontrolę nad materiałami zamieszczonymi w Sieci.
- Opublikowanych materiałów już po krótkim czasie nie da się praktycznie usunąć z Sieci
- Popularność w Sieci ośmieszających materiałów może się stać dla ofiary nie do zniesienia
- Odpowiedzialność za krzywdę ofiary ponoszą wszyscy, którzy przesyłają sobie film (lub inne tego typu materiały) w Sieci

Dziewczynka otrzymywała wulgarne SMSy

Pożądane wnioski dyskusji/komentarz nauczyciela:

- Wulgarne SMSy, wiadomości e-mail itp. potrafią bardzo krzywdzić, szczególnie jeżeli są otrzymywane od osób z najbliższego otoczenia (szkołą, klasą)
- Za straszenie, grożenie w SMSach lub Internecie może grozić nawet odpowiedzialność karna.

Przed ewentualną przerwą nauczyciel podsumowuje dotychczasowe ustalenia i zapowiada, że w drugiej części kontynuowana będzie tematyka przemocy w Sieci. Jeżeli pomiędzy zajęciami jest dłuższa przerwa, warto rozpocząć drugą część zajęć od ponownej prezentacji filmu „Stop Cyberprzemocy”.

4. Formy Cyberprzemocy (5 min)

- Nauczyciel prosi uczniów o zastanowienie się, jakie działania przy użyciu Internetu lub telefonu mogą krzywdzić innych. Prosi, żeby uczniowie nie ograniczali się do historii zaprezentowanej w filmie „Stop Cyberprzemocy”. Odpowiedzi zapisywane są na tablicy. Ważne aby wśród odpowiedzi znalazł się możliwie wyczerpujący katalog sytuacji definiowanych jako cyberprzemoc, jak:
 - rejestrowanie niechcianych zdjęć lub filmów telefonem komórkowym
 - publikowanie ośmieszających zdjęć i filmów w Internecie
 - rosyłanie ośmieszających materiałów przy użyciu telefonu (SMS, MMS)
 - włamania na blog lub konto pocztowe

- wyzywane, straszenie, obrażanie w Sieci
- podszywanie się w Sieci pod inną osobę

5. Co robić w sytuacji cyberprzemocy? (10 - 15 min)

- Nauczyciel pyta uczniów jak należy zachowywać się w sytuacji doświadczania ze strony rówieśników przemocy w Sieci. Przytacza przykłady i pyta uczniów, jak by się zachowali w danej sytuacji. Nauczyciel może się odwołać do sytuacji z filmu.
- W razie potrzeby nauczyciel naprowadza uczniów na poprawne odpowiedzi i zapisuje je na tablicy. Ważne żeby pojawiły się m.in.:
 - Nie odpowiadać na zaczepki w Sieci.
 - Zachowywać dowody przemocy (zachowywanie SMSów, e-maili, wiadomości z komunikatora)
 - Informować rodziców
 - Informować nauczycieli
 - Szukać pomocy u konsultantów Helpline.org.pl. Bezpłatny kontakt za pomocą:
 - komunikatora na stronie www.helpline.org.pl,
 - telefonu 0800-100-100 ,
 - poczty e-mail: helpline@helpline.org.pl,
- W miarę możliwości, nauczyciel prezentuje dzieciom stronę www.helpline.org.pl i pokazuje jak za pomocą komunikatora, poczty elektronicznej lub telefonu można uzyskać pomoc.

6. Odpowiedzialność sprawców cyberprzemocy (15 min)

- Nauczyciel zapowiada, że kolejna część zajęć dotyczy odpowiedzialności sprawców cyberprzemocy. Odwołuje się do historii z filmu. Najpierw prosi uczniów o wskazanie sprawców przemocy wobec Dominiki. Wystuchuje odpowiedzi. W podsumowaniu zwraca uwagę klasy na fakt, że sprawcą jest nie tylko osoba, która zarejestrowała film, ale również ci, którzy go sobie przesyłali, którzy opublikowali go w Internecie i ci którzy przesyłali dziewczynce wulgarnie wiadomości. Podkreśla, że wszyscy są odpowiedzialni za krzywdę dziewczyny.
- Nauczyciel odtwarza ponownie fragment filmu z wypowiedzią sprawcy (Robert).

- Nauczyciel zwraca uwagę na wypowiedź „*To miał być żart ... nie wiedzieliśmy, że tak bardzo ją skrzywdzimy...*” Następnie pyta uczniów, czy takie działania można uznać za żart.

Podsumowuje wypowiedzi uczniów stwierdzeniem, że nawet pozornie śmieszna lub błacha sytuacja może doprowadzić ofiarę przemocy rówieśniczej do cierpienia. Tłumaczy, że „niewine” intencje nie są wytłumaczeniem i nie zwalniają z odpowiedzialności za przemoc.

- Nauczyciel odwołuje się ponownie do wypowiedzi sprawcy „*Teraz my mamy problem...*” Pyta uczniów jakie konsekwencje grożą sprawcom cyberprzemocy.

Nauczyciel w podsumowaniu zwraca uwagę na możliwość następujących konsekwencji:

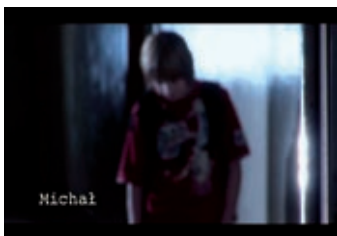
- obniżenie oceny z zachowania
 - zawieszenie w prawach ucznia
 - wyrzucenie ze szkoły
 - odpowiedzialność karna (w sytuacjach łamania prawa, np.: groźby karalne, publikowanie nielegalnych treści)
- Nauczyciel zwraca uwagę na ostatni fragment wypowiedzi sprawcy „*Chciałbym to jakoś odkręcić.*” Pyta uczniów, czy można odwrócić sytuację przedstawioną w filmie. Przy tej okazji raz jeszcze wyeksponowane zostać powinny cechy cyberprzemocy wpływające często na nieodwracalność jej skutków, jak:
 - szybka i duża popularność materiałów publikowanych w Sieci
 - brak możliwości usunięcia tego typu materiałów z Internetu
 - doznanie poważnego cierpienia przez ofiarę
 - Nauczyciel zwraca uwagę uczniów na fakt, że mimo często nieod-

wracalnych skutków cyberprzemocy osoba, która uświadomi sobie, że kogoś skrzywdziła w Sieci nie powinna pozostawać bierna. Nawiązując do sytuacji z filmu prowadzący zajęcia pyta się klasy co może/powinien zrobić Robert (sprawca), lub osoby które znajdują się w podobnej sytuacji. Ważne aby efektem dyskusji były m.in. następujące wnioski:

- sprawca powinien przeprosić ofiarę swojego „żartu” i zapewnić ją o ni podejmowaniu takich działań w przyszłości
- w kontakcie z administratorami serwisów internetowych powinien podjąć próbę usunięcia krzywdzących treści z Sieci
- powinien reagować w sytuacji kontynuowania krzywdzących działań przez inne osoby
- może skontaktować się z helpline.org.pl i ustalić, jakie kroki można jeszcze podjąć

7. Rola świadków cyberprzemocy (10 - 15 min)

- Nauczyciel przypomina wypowiedź świadka z filmu (Michał) i pyta jak należy się zachować wiedząc o takiej sytuacji, jak przedstawiona w filmie lub o podobnych przypadkach. Wysłuchuje odpowiedzi uczniów. Nauczyciel prowokuje dyskusję, dotyczącą tego czy pomoc rówieśnikom ze szkoły jest obowiązkiem.

- Nauczyciel podkreśla, że nie można pozostawać obojętnym wobec krzywdy kolegów z klasy, szkoły, czy podwórka. Akcentuje, że reakcja jest obowiązkiem a zaniechanie działania stawia świadka po stronie sprawców!

8. Zasady odpowiedzialnego korzystania z Internetu i telefonów komórkowych (5 min)

Na zakończenie zajęć nauczyciel proponuje uczniom stworzenie kodeksu bezpiecznego i odpowiedzialnego korzystania z Internetu i telefonów komórkowych. Informuje uczniów, że powinny się w nim znaleźć:

- **zasady bezpieczeństwa, które pomogą uniknąć sytuacji cyberprzemocy, jak:**

- Nie publikować w Sieci swoich zdjęć
- Nie udostępniać nikomu swoich haseł, loginów itp.
- Zapewniać swoim profilom w Sieci status prywatny

- **zasady dotyczące tego jak należy korzystać z tych mediów, np.:**

- Nie rejestrować zdjęć i filmów bez zgody zainteresowanego
- Nie zamieszczać w Internecie materiałów, które mogą kogoś skrzywdzić
- Nie przeklinać

- **zasady dotyczące zachowania w sytuacji bycia świadkiem lub ofiarą przemocy w Sieci, np.:**

- Zawsze pomagać kolegom, którym dzieje się coś złego
- Informować o zagrożeniach w Sieci kogoś dorosłego
- Zgłaszać przypadki cyberprzemocy do Helpline.org.pl

Kodeks może być tworzony przez całą klasę z pomocą nauczyciela. Zadanie może też być realizowane w grupach lub potraktowane jako zadanie domowe.